

Nr 237.

Av herr **Lindhagen**, om upphävande av längre värnplikt för studenter och likställda.

Ett annat övergrepp utöver de redan anmärkta är den olikhet i övnings-tid, som pålægges studenter och jämställda, därför att de avlagt en viss, för militära uppgifter främmande examen. Denna olikhet har såsom bekant sin ursprungliga grund däri, att en del militärvänliga studenter under hänförelse för »bondetåget» och den försvarsrörelse, som låg bakom detsamma rent av petitionerade om en längre övningstid för dem för att därigenom bereda tillgång på befälsämnen. Detta erbjudande tog man fasta på och utsträckte det även till de studenter, som icke deltagit i hänförelsen. Nu fullföljes samma utgångspunkt, ehuru den nu levande studentgenerationen ej alls skrivit under papperet och således som bekant icke heller är juridiskt bunden vid utfästelsen.

I insikt härom hava statsmaktens tillskyndare uppsökt andra förevändningar. Sålunda har förmenats, att staten kostar så mycket på studenterna för deras utbildning och examina, att de böra på detta sätt giva någon valuta. Med en sådan uppfattning hotas litet var av Sveriges medborgare att en vacker dag bliva avfordrade extra tjänstgöring för statens räkning, även för det mest oförnuftiga ändamål. Förhållandet är emellertid, att staten kostat på studenterna undervisningen icke för dessas skull utan för sin egen och sålunda framföres på scenen i detta fall såsom en hycklare.

Man anför vidare, att befälsämnena böra utsökas bland de lämpligaste. De studerande besitta i och för sig icke en sådan lämplighet. Snarare kan sägas, att skrivbordsmänniskor merendels torde sakna den erforderliga fysiska styrka och kanske även organisationsförmågan, som väl krigstjänsten framför allt behöver.

Meningen med studentens arbete är för övrigt utbildning i andlig kultur, visserligen blott den intellektualistiska och icke den själsliga, men i alla fall i en viktig del av den andliga kulturen. Att just utse dessa ämnessvenner såsom särskilt skickade att offra en lång tid av sitt korta liv till fostran i krigskultur och ägna intresse däråt, är verkligen en uppfinning värdig vår dumma tid. Det har i riksdagen en och annan gång ifrågasatts att vid högskolorna införa social etik såsom läroämne. Särskilt har erinrats om behovet, att de unga juristerna fostras i någon tillämpning av domarreglerna och bibringas någon uppfattning om skillnaden mellan skriven rätt och rätt-

visa. Dylika förmenanden hava totalt avvisats inom riksförsamlingen. När det åter gäller studenternas fostran i militärväsendets skola, anses en sådan tanke vara särdeles riktig och tilltalande.

Enligt försvarsrevisionens förslag skulle exproprierandet av studenternas tid och arbetskraft till en nästan dubbel värnplikt kunna grundas jämväl därpå, att det blev så dyrbart att skaffa befäl på annat sätt. Detta är väl också huvudgrunden till det framlagda förslaget. Man skall med andra ord lägga på dessa till större delen fattiga intellektualister att istället bära den ekonomiska bördan, för att riksdagen skall få yvas inför folket med en falskeligen nedsatt utgiftspost i budgeten. Det stora flertalet studenter äro tyngda av skulder och näringsbekymmer. Skall en extra värnplikt expropriationvis uttagas av dem bör den väl för övrigt ske mot ersättning för det överskott i tid och arbete, som statsmakten tar ut av studenterna. De kunna hava anspråk på, att deras skuldräntor betalas under tiden och att full gottgörelse erlægges till dem för förspild tid och arbete såsom för en vanlig anställning. Man må ock noga påminna sig, att studenterna i regel avsky denna extra pålaga med undantag för några få med rika pappor. Detta är sanningen och ingenting annat. De finna enligt min uppfattning med synnerligt fog, att denna börda är en orättfärdighet, ett oerhört ingrepp i den personliga friheten, en skamlig expropriation av statsmakten.

Vid 1924 års riksdag väcktes motioner om rättelse, men de vunno ej riksdagens bifall vid det tillfället.

Frågan kan icke falla utan måste återkomma. Det hemställes nu ånyo:

att riksdagen med anledning av propositionerna nr 50 och 51 om försvarsväsendet ville besluta eller hos regeringen begära förslag i syfte:

1) att längre utbildningstid för studenter och likställda icke vidare kan ifrågakomma; och

2) att, så länge sådan längre utbildningstid äger rum, staten erlägger ersättning för den exproprierade överskottstiden med ett tillräckligt belopp ävensom, i den omfattning närmare kan varda bestämt, bekostar ränta å sådan värnpliktigs gäld och andra dylika utgifter för berörda tid.

Stockholm den 21 mars 1925.

Carl Lindhagen.